

Yttrande över remissen om motion (2013:29) om en ny policy för hållbar upphandling i Stockholms Stad

Famna har inbjudits att yttra sig över rubricerad utredning, och lämnar därför följande synpunkter och kommentarer.

Sammanfattande kommentarer

Famna delar de förslag som presenteras i motionen. De överensstämmer väl med det arbete som Famna gör för att stärka tillväxt och utveckling av idéburen vård och social omsorg.

Ur ett EU-perspektiv är Famnas medlemsorganisationer, verksamma inom vård och omsorg som idéburna icke-vinstdrivande aktörer, ett centralt verktyg för att förverkliga EU-2020-strategin vars syfte är att stärka tillväxten, sysselsättningen, konkurrenskraften och samtidigt skapa ett samhälle som är öppet för alla.

Idag finns stora förväntningar på civilsamhället som en trovärdig, långsiktig och professionell leverantör av välfärdstjänster. Famnas medlemmar står redo – under förutsättning att villkoren för tillväxt och möjlighet till konkurrens jämnas ut i förhållande till finansiellt starka riskkapitalbolag. Famnas medlemmar kan konkurrera med kvalitet, mervärden och sociala hänsyn i upphandlingsförfaranden.

Upphandling som verktyg

Famna anser att upphandlingsfrågorna är ett politiskt verktyg för samhällsförändring. Undersökningar Famna gjort bland sina medlemsorganisationer visar att det både finns drivkraft och goda idéer – men tillväxten försvåras på grund av regelverk och finansieringsfrågor. För att stimulera civilsamhällets möjligheter på vård- och omsorgsmarknaden anser Famna att politiken bör få möjlighet att styra så att lokala och regionala kontrakt kan tilldelas sektorn direkt.

Viktigt i sammanhanget är också att söka kommunernas respekt för att det finns samhällsuppdrag som inte kan låta sig konkurrensutsättas. Det som kännetecknar den idéburna sektorn är att verksamheter startas utifrån behov hos medborgarna – inte utifrån en affärsidé. Denna drivkraft, att se behov och möta behoven, är en viktig komponent i samhällsbygget och får inte försvinna i en kommersialisering.

Sociala krav

För Famnas medlemmar är verksamhetsidén att styra mot sociala mål – inte affärsmässiga mål. Överskott i organisationerna återinvesteras i välfärden genom att återföras till verksamheterna och möjliggöra tillväxt och utveckling.

Argumenten att sociala hänsyn bara kostar måste motbevisas med argument som styrker de samhällsekonomiska vinster som görs på lång sikt, bortom innevarande budgetår. Det finns ett par metoder redan idag för att mäta de samhällsekonomiska vinsterna, så som socioekonomiska bokslut och SROI – Social Return On Investment. Att normaltillståndet ska vara att man vid upphandlingar använder sig av miljökrav och sociala krav där det är relevant, stöds av Famna.

Famna stöder förslaget att som tilldelningsgrund använda ”det ekonomiskt mest fördelaktiga”. Ett system som öppnar upp för annan bedömning än enbart pris.

Kvalitet

Utifrån Famnas erfarenheter av kopplingen mellan upphandlingar och leverantörers arbete med att utveckla kvaliteten av de levererade tjänsterna vill vi lyfta fram följande centrala frågor:

Upphandlingar bör säkerställa att alla aktörer uppfyller grundläggande krav på t.ex. kompetens, kapacitet, anställningsvillkor, ekonomisk transparens mm. Många s.k. kvalitetsupphandlingar nöjer sig med att ställa krav på denna grundläggande nivå vilket leder till att alla anbudsgivare når samma nivå och att det inte är kvaliteten utan priset som blir utslagsgivande. En möjlig lösning vore att höja kraven på den levererade tjänsten vilket dock i sin tur riskerar att leda till en detaljstyrning och att man tappar vinsten av att en mångfald av aktörer kan skapa en dynamik för utveckling och innovation genom att just göra annorlunda.

Famna anser därför att utvecklingsperspektiv behöver lyftas in i upphandlingar, där anbudsgivaren får möjligheten att beskriva hur man tänker utveckla verksamheten under avtalstiden och hur man vill bidra till ömsesidigt lärande och en gemensam utveckling av vården och omsorgen. Avtal med långa löptider utan utvecklingsperspektiv eller avtal med korta löptider och förbestämda krav riskerar att minska innovationsförmågan och bromsar utvecklingen.

Från erfarenheterna med systematisk kvalitetsutveckling vet man sedan länge att en av de viktigaste faktorerna för bra kvalitet av en tjänst eller produkt till rimligt pris är långsiktiga och förtroendefulla relationer mellan beställare och

leverantörer^[1]. Utmaningen blir här att skapa långsiktiga relationer, där beställare och utförare kan utvecklas tillsammans för att öka värdet av den levererade tjänsten, samtidigt som man behöver skapa mekanismer för att bryta samarbetet för att få in nya aktörer som kan utveckla nya tjänster.

Mångfald av utförare

Motionen pekar på mångfaldens betydelse för att kunna tillgodose ett brett samhällsintresse. Famna vill understryka att det krävs långsiktiga spelregler för att den idéburna sektorn ska kunna fortsätta möta medborgarnas behov, i kombination med olika former av avtal, kontrakt, partnerskap, samarbeten och bidragsformer. Famna ställer sig bakom motionens förslag om klargöranden om det juridiska utrymmet när det gäller idéburet-offentligt partnerskap.

Idéburna organisationer har vissa särskilda förutsättningar att förhålla sig till för att kunna bedriva verksamhet – och för att kunna växa. på den vård- och omsorgsmarknad vi har idag. Viktigt är också att det råder konkurrensneutralitet och att prisdumpning och kortsiktiga spelregler aktivt motarbetas. Famnas medlemmar kan konkurrera med kvalitet, mervärden och sociala hänsyn i upphandlingsförfaranden.

Famna anser att det finns samhällsuppdrag som inte låter sig konkurrensutsättas och att politiken på lokal, regional och nationell nivå har en rättighet, möjlighet och skyldighet att styra mot önskvärda mål, som exempelvis mångfald av utförare inom vård och omsorg.

Statistik

Famna vill här understryka vikten av att de idéburna aktörerna inom vård och omsorg identifieras i upphandlingsstatistiken.

Idag är det ett tillväxthinder för idéburna utförare att det inte går att plocka fram tillförlitlig data över sektorn för uppföljning, utvärdering och forskning. Famna är väl medveten om att det finns svårigheter med att ta fram statistik som avgränsar de idéburna utförarna från övriga, men det är ingen omöjlighet.

För Famna

Lars Pettersson
Generalsekreterare

---

^[1] t.ex. Deming, E. 1983. Out of the crisis. The MIT Press (August 11, 2000) 509p.